

01

Toplumda HBÖ
Kültürü ve
Farkındalığının
Oluşturulması

02

HBÖ
Fırsatlarının
ve
Sunumunun
Artırılması

03

HBÖ
Fırsatlarına
Erişimin
Artırılması

04

Hayat Boyu
Rehberlik ve
Danışmanlık
Sistemini
Geliştirilmesi

05

Önceki
Öğrenmelerin
Tanınması
Sistemini
Geliştirilmesi

06

HBÖ İzleme ve
Değerlendirme
Sistemini
Geliştirilmesi

Türkiye

Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi

(2014 - 2018)

ÖNSÖZ

Hayat boyu öğrenme, okullar ile sınırlı kalmayan; evde, işte, hayatın her alanında gerçekleşebilen; öğrenmenin yaş, sosyal, ekonomik statü ve eğitim seviyesine bakılmaksızın, herhangi bir engel olmadan sürdürülebileceğini gösteren temel kavramlardan biridir.

Ülke olarak hayat boyu öğrenme alanındaki nihaî hedefimiz; farklı öğrenim ve yaş seviyelerindeki bireylerin istihdam edilebilirliklerini ve sosyo-kültürel gelişimlerini sağlamak amacıyla; bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirerek, öğrenmeye erişimlerini artırarak öğrenen bireyden, öğrenen topluma ve öğrenen Türkiye'ye doğru bir dönüşümü gerçekleştirmektir.

Bu gayeyi yerine getirmek için; bireylerin hayat boyu öğrenme konusundaki farkındalıklarının artırılması, toplumda herkesçe paylaşılan öğrenme kültürünün geliştirilmesi, öğrenme fırsatlarının artırılması, bireylerin öğrenmeye erişiminin sağlanması, her türlü önceki öğrenmenin değerlendirilmesi, vatandaşlarımıza hayat boyu rehberlik sisteminin sunulması ve etkin bir izleme değerlendirme sisteminin kurulması gerekmektedir. Bütün bu kavramlar, strateji belgesinde 6 temel öncelik olarak yer almaktadır.

Yüksek Planlama Kurulunca 13.05.2014 tarihinde kabul edilen, 2014 ve 2018 yıllarını kapsayan Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi, Bakanlığımızın ilgili tüm birimleri ile birlikte bu alandaki aktörlerin yoğun çalışmalarıyla elde edilmiştir. Strateji Belgesi'nin ortaya çıkmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum, hayırlı olmasını diliyorum.

Nabi AVCI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

KISALTMALAR

1.	GİRİŞ	1
2.	HAYAT BOYU ÖĞRENME VE ÖNEMİ	3
3.	TÜRKİYE'DE HAYAT BOYU ÖĞRENME İLE İLGİLİ MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER	5
3.1.	Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranı	5
3.2.	İşyerlerinde Mesleki Eğitim Faaliyetleri	6
3.3.	Hayat Boyu Öğrenme Konusunda Farkındalık	7
3.4.	Hayat Boyu Öğrenme Sisteminin İzleme ve Değerlendirmesi	7
3.5.	Hayat Boyu Öğrenme Sisteminin Koordinasyonu	9
3.6.	Dezavantajlı Grupların Hayat Boyu Öğrenmeye Erişimi	9
3.7.	Esnek Öğrenme Yolları	11
3.8.	Hayat Boyu Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri	11
3.9.	Önceki Öğrenmelerin Tanınması	12
4.	ÖNCELİK ALANLARI	13
4.1.	Toplumda Hayat Boyu Öğrenme Kültürü ve Farkındalığının Oluşturulması	13
4.2.	Hayat Boyu Öğrenme Fırsatlarının ve Sunumunun Artırılması	15
4.3.	Hayat Boyu Öğrenme Fırsatlarına Erişimin Artırılması	19
4.4.	Hayat Boyu Rehberlik ve Danışmanlık Sisteminin Geliştirilmesi	22
4.5.	Önceki Öğrenmelerin Tanınması Sisteminin Geliştirilmesi	24
4.6.	Hayat Boyu Öğrenme İzleme ve Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi	26
5.	SONUÇ	28
6.	KAYNAKÇA	29
7.	EYLEM PLANI	31

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1. Mesleki Eğitim Sağlayan Girişim Oranı (Yüzde) _____	6
Tablo 2. Yıllara Göre Bakanlık ve Kurumların* Düzenlediği Yaygın Eğitim Faaliyetleri _____	8
Tablo 3. Özürlü Bireylerin* Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (Yüzde) _____	10
Şekil 1. Yıllara Göre Türkiye ve AB (27 ülke) Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranları (Yüzde) _____	5

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Belge	Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi (2014-2018)
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
EUROSTAT	Avrupa Birliği Resmi İstatistik Ofisi
HEM	Halk Eğitimi Merkezi
İşKUR	Türkiye İş Kurumu
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MEM	Meslekî Eğitim Merkezi
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
ÖÖT	Önceki Öğrenmelerin Tanınması
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TRT	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

1. GİRİŞ

Türkiye’de hayat boyu öğrenme kavramı yeni olmamakla birlikte hayat boyu öğrenme sisteminin oluşturulmasına yönelik çalışmalar 2000’li yıllardan itibaren hız kazanmıştır. Bu kapsamda; 9. Kalkınma Planı dikkate alınarak 2009-2013 dönemi Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi hazırlanmış ve Yüksek Planlama Kurulunun 05/06/2009 tarih ve 2009/21 sayılı Kararı ile kabul edilmiştir. Okul öncesinden yaşlıların eğitimine, mevzuat düzenlenmesinden eğitimin finansmanına kadar eğitim/öğretim ile ilgili bütün konuları kapsayan 16 öncelik ve 68 tedbirden oluşan faaliyetler ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmıştır. İlgili belgede belirlenen öncelik, tedbir ve faaliyetlerin gerçekleştirilme durumları altışar aylık dönemler halinde raporlanarak Mesleki Eğitim Kuruluna sunulmuştur.

2009-2013 dönemi Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesiyle oluşturulmaya başlanan hayat boyu öğrenme sisteminin, önümüzdeki dönemde (2014-2018) ulusal ve uluslararası yaklaşımlar doğrultusunda daha sistematik bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.

2014-2018 dönemi Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlanması aşamasında, Onuncu Kalkınma Planı, Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı, İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı, KOBİ Stratejisi Eylem Planı, Sanayi Stratejisi Eylem Planı, Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi Eylem Planı ve Millî Eğitim Şûra Kararları ile AB ülkelerinden bazılarında ait HBÖ Strateji Belgeleri ve Avrupa Komisyonu Yetişkin Eğitimi Gündeminden yararlanılmıştır. Bununla birlikte, sorumlu/ilişkili kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin katılımlarıyla gerçekleştirilen çalıştaylarda elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan ve ilgili kurum/ kuruluşların yeniden görüşüne sunulan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Ek’i Eylem Planı Taslağı 26. Mesleki Eğitim Kurulunun bilgisine sunulmuştur.

Hayat boyu öğrenme sisteminin etkinliğini ve verimliliğini artırmaya yönelik olarak hazırlanan 2014-2018 Dönemi Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesinde;

1. Toplumda HBÖ Kültürü ve Farkındalığının Oluşturulması,
2. HBÖ Fırsatlarının ve Sunumunun Artırılması,
3. HBÖ Fırsatlarına Erişimin Artırılması,
4. Hayat Boyu Rehberlik ve Danışmanlık Sisteminin Geliştirilmesi,
5. Önceki Öğrenmelerin Tanınması Sisteminin Geliştirilmesi,
6. HBÖ İzleme ve Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi

önceliklerine yer verilmiştir.

Belgede öncelikle hayat boyu öğrenmenin Türkiye için önemi açıklanmış ve hayat boyu öğrenmenin temellerini güçlendirmeye yönelik eğitim politikaları ve mevzuat dikkate alınmıştır. Ardından, çözüme kavuşturulmak üzere önceliklendirilmiş temel zorluklara odaklanılarak, hayat

boyu öğrenme sisteminin mevcut durumuna yönelik özet sunulmuştur. Belgenin 3. kısmında, Türkiye’de hayat boyu öğrenmeyi güçlendirmeye yönelik altı öncelik ile bu önceliklerin uygulanacağı tedbirlere yer verilmiştir. Sonuç olarak Hayat Boyu Öğrenme Belgesinin uygulamaya konulması için atılması gereken adımlar eylem planı ile belirtilmiştir.

2. HAYAT BOYU ÖĞRENME VE ÖNEMİ

Hayat boyu öğrenme kavramı çağın ihtiyaçları doğrultusunda, hızla gelişen ve değişen sosyal ve kültürel hayattaki değişmelere ayak uydurabilmek amacıyla ortaya çıkmış, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde eğitim seviyesi ve istihdam koşulları açısından önemli bir gösterge haline gelmiştir.

HBÖ'nün gelişmeye ve önem kazanmaya başlaması ile eğitim; zaman ve mekândan bağımsız hem okul eğitimini hem de okul dışı eğitimi kapsayan tüm eğitsel etkinliklerin temel bileşeni olarak ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 2000 yılında açıklanan Hayat Boyu Öğrenme Memorandumunda aşağıda belirtilen altı temel stratejinin, HBÖ'nün tanımlanması ve yaygınlaşmasında gerekli olduğuna değinilmiş ve 21 yy.daki HBÖ'nün genel çerçevesi belirlenmiştir:

1. Herkes için yeni temel beceriler,
2. İnsan kaynaklarına daha fazla yatırım,
3. Eğitimde yeniliklerin ve yeni yöntemlerin geliştirilmesi,
4. Her türlü eğitime değer verilmesi/belgelendirilmesi,
5. Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin yeniden gözden geçirilmesi
6. Eğitimin mümkün olduğunca öğrenenlere yaklaştırılması ile erişim zorluğu olan kesimlere ulaşmak için bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanma, yerel ve bölgesel merkezli girişimler için HBÖ yaklaşımı, çok amaçlı öğrenme merkezleri, öğrenen toplum için bilgi ağlarından yararlanma olarak belirlenmiştir.

2009-2013 Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi HBÖ'yü; kişisel, toplumsal, sosyal ve istihdam ile ilişkili bir yaklaşımla bireyin; bilgi, beceri, ilgi ve yeterliliklerini geliştirmek amacıyla hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinliği olarak tanımlamıştır. Hayat boyu öğrenme; kişisel, toplumsal, sosyal ve/veya istihdam ile ilişkili bir bakış açısı içinde bilgi, beceri ve yeterlilikleri geliştirmek amacıyla tüm hayat boyunca üstlenilen her türlü öğrenme etkinlikleri olarak da tanımlanmaktadır. Öğrenme, “beşikten mezara” kadar devam etmekte ve belli bir yaşa ve ortama bağlı olmaksızın her yaşta ve her yerde gerçekleşebilmektedir. HBÖ, örgün, yaygın ve serbest öğrenme olarak her türlü eğitim ve öğretimi kapsamaktadır.

Nitelikli İnsan ve Güçlü Toplum felsefesiyle hazırlanan 10. Kalkınma Planı hayat boyu öğrenmenin, Türkiye'nin kalkınması için en önemli unsurlardan birisi olduğunu vurgulamakta ve “Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır.” hususlarına yer vermektedir.

İşgücü piyasasında gerek duyulan becerilerin ve girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınması ve rekabet edebilirliği için öncelikli alanlar arasında yer almaktadır. Meslekî eğitim yoluyla geliştirilen becerilerin iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılaması için, yeterlilikler sürekli güncellenmektedir. 10. Kalkınma Planı, bu güncellemelerin hayat boyu öğrenme perspektifi dâhilinde gerçekleştirilmekte olduğuna dikkat çekmektedir.

Bununla birlikte 10. Kalkınma Planında yer alan; “İşgücünün eğitim düzeyi yükseltilerek istihdam edilebilirliği artırılacak ve işgücü piyasasının talep ettiği becerilerin kazandırılması için yaşam boyu eğitim faaliyetlerine önem verilecektir.” vurgusu, önümüzdeki beş yılın öncelikli politikaları arasında yer almaktadır.

Herkese kaliteli bir eğitim hizmeti sunan güçlü bir eğitim sistemi, hayat boyu öğrenmenin temelidir. 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması, bireylerin ortalama eğitim süresinin artırılması için atılmış önemli bir adımdır.

10. Kalkınma Planında yer alan öncelikli dönüşüm programlarından biri de “Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı” olup, bu program toplumun temel ve mesleki becerilerinin geliştirilmesi ile hayat boyu öğrenmenin yaygınlaştırılması hususunda öncelikler içermektedir. Bu programın çerçevesi; “Günümüzde iş dünyasında yaşanan hızlı değişim, bireylerin mesleki beceriler kadar temel becerilere sahip olmalarını da gerekli kılmaktadır. Bu beceriler, bireylerin daha uzun süreyle çalışma hayatında kalmalarına, iş yaşamında verimliliklerinin artmasına ve değişen iş ve yaşam koşullarına daha hızlı uyum sağlamalarına imkân vermektedir. Bu çerçevede bireylerin, mesleki becerilerin yanında iş yaşamının gerektirdiği temel becerilere sahip olması, eğitim sistemi ile çalışma hayatı arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi ülkemiz insan kaynağının geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu programla bireylerin, çalışma hayatının gerektirdiği bilgi ve iletişim teknolojileri, yabancı dil, finansal okuryazarlık, problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, liderlik, kariyer planlama ve iş arama gibi temel beceriler ile sanatsal ve sportif becerilere sahip olması amaçlanmaktadır.” olarak belirtilmiştir. Programda, temel becerileri kazandıran hayat boyu öğrenme programlarının geliştirilmesi hedefine yönelik faaliyetler ele alınmıştır. Bu çerçevede anılan tüm üst düzey dokümanların, Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Sisteminin temellerini güçlendirmesi hedeflenmektedir.

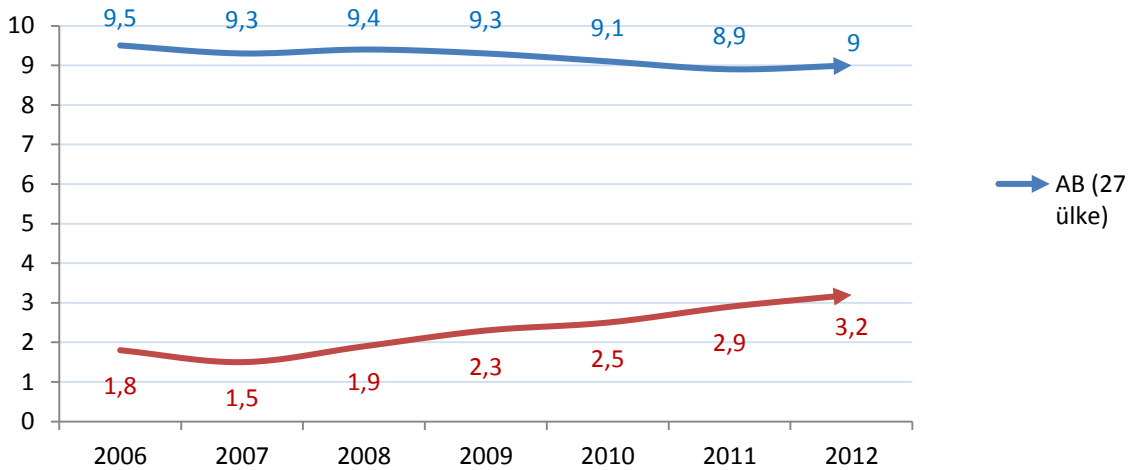
3. TÜRKİYE'DE HAYAT BOYU ÖĞRENME İLE İLGİLİ MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER

Ülkelerin hayat boyu öğrenmeye ilişkin durumları, başta hayat boyu öğrenmeye katılım oranı olmak üzere mesleki eğitim faaliyetleri, hayat boyu öğrenme konusunda farkındalık vb. veriler çerçevesinde değerlendirilmektedir.

3.1. Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranı

Hayat boyu öğrenme sistemlerinin etkinliği ve sonuçlarının ölçülmesinde 25 ile 64 yaş arasındaki bireylerin son 4 hafta içerisinde öğrenme etkinliklerine katılım oranı esas alınmaktadır. Bu oran, TÜİK tarafından uygulanan Hane Halkı İşgücü Anketi¹ ile belirlenmektedir. Şekil-1 yıllar itibarıyla Türkiye ve AB (27 Ülke)'nin hayat boyu öğrenmeye katılım oranlarını göstermektedir.

Şekil 1. Yıllara Göre Türkiye ve AB (27 ülke) Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranları (Yüzde)

Kaynak: EUROSTAT, 2013

Şekil-1'deki 2006 ile 2012 yılları arasındaki AB ülkelerinin hayat boyu öğrenmeye katılım oranlarının değişimi görülebilmektedir. Türkiye'de 2006 yılında yüzde 1,8 olan hayat boyu öğrenmeye katılım oranı 2012 yılında yüzde 3,2'ye yükselmiştir. AB (27 ülke) de 2006 yılında yüzde 9,5 olan bu oran 2012 yılında yüzde 9'a gerilemiştir. Bu durum AB 2010 hedefi olan yüzde 12,5 ve 2020 yılı hedefi olan yüzde 15'in altında kaldığını göstermektedir. Türkiye'nin HBÖ

¹"Hayat Boyu Öğrenme Oranı" TÜİK tarafından uygulanmakta olan Hanehalkı İşgücü Anketi mikro verisi kullanılarak EUROSTAT tarafından hesaplanmaktadır. Bu göstergenin hesaplanmasında, 25-64 yaş grubunda olup bir örgün öğretim kurumuna devam edenlerin yanı sıra, son 4 hafta içinde herhangi bir kursa veya yaygın eğitim programına katılanların, aynı yaş grubu içindeki oranı esas alınmaktadır. Hanehalkı İşgücü Anketi soru kâğıdında yer alan yaygın eğitime ilişkin soru: "Referans haftası ile biten son 4 hafta içinde herhangi bir özel ders aldınız mı veya örgün eğitim dışında bir eğitim programına veya kursa katıldınız mı? (yabancı dil kursu, bilgisayar kursu, biçki-dikiş kursu, ÖSS kursu, KPSS kursu, AÖF Kursu, sürücü kursu, seminer vb.)"

katılım oranlarında geçen son yedi yılda ilerleme kaydedilmiş olmasına rağmen, mevcut yüzde 3,2'lik katılım seviyesi ile AB hedeflerine ulaşması için planlı bir çaba sarf edilmesi gerektiği görülmektedir. Belgede hayat boyu öğrenmenin sunumunun, farkındalığının ve erişimin artırılması yoluyla bu değerlerin yükseltilmesi hedeflenmektedir.

3.2. İşyerlerinde Mesleki Eğitim Faaliyetleri

Hayat boyu öğrenmeye katılım oranını etkileyen en önemli unsurlardan birisi çalışanların mesleki eğitim faaliyetlerine katılım oranıdır. Tablo-1'de, personellerine mesleki eğitim sağlayan işletmelerin (girişimlerin) oranı verilmektedir. İşbaşında rehberlik eğitimi, rotasyon ve yer değiştirmeler, çalışma ziyaretleri, kalite ve öğrenme çemberleri, öz yönelimli öğrenme, konferans, çalıştay, ticaret fuarları ve seminerlere katılım da, TÜİK tarafından mesleki eğitim kapsamında değerlendirilmektedir.

Tablo 1. Mesleki Eğitim Sağlayan Girişim Oranı (Yüzde)

Girişim Büyükölük Grubu	Mesleki Eğitim Sağlayan İşletmelerin Oranı(yüzde)	
	2007	2010
10-49	29,4	32,1
50-249	40,3	39,5
250+	46,6	57,7
Toplam	32,0	33,9

Kaynak: TÜİK, 2010

Tablo-1'de görüldüğü üzere; Türkiye genelinde çalışanlarına mesleki eğitim sağlayan girişimlerin tüm girişimler içindeki oranı, 2007 yılında yüzde 32 iken, 2010 yılında yüzde 33,9 olarak tespit edilmiştir. Türkiye ile AB ülkeleri, HBÖ katılım oranı ile çalışanlarına mesleki eğitim sunma oranları birlikte değerlendirildiğinde aralarında paralellik olduğu görülmektedir. EUROSTAT ve TÜİK 2010 yılı verileri incelendiğinde, AB ülkeleri arasında hayat boyu öğrenmeye katılım oranının yüzde 32,5 değeri ile en yüksek olduğu ülke olan Danimarka'da, mesleki eğitim sağlayan girişim oranının da yüzde 87 değeri ile AB ülkeleri arasında en yüksek ülke olduğu görülmektedir. Bu kapsamda; Türkiye'de mesleki eğitim veren işletmelerin oranının artması halinde HBÖ'ye katılım oranlarının da artacağı söylenebilir.

Çalışanların mesleki eğitim faaliyetlerine katılımı, işverenler açısından üretimde verimlilik artışı sağlayacaktır. 10. Kalkınma Planında da belirtildiği üzere, büyük ölçekli firmalara oranla verimliliğin düşük olduğu küçük işletmelerde firmaların çalışanlarına yönelik mesleki eğitim fırsatlarını artırması önem arz etmektedir. Dolayısıyla, özellikle KOBİ'ler arasında, işyerinde mesleki eğitimlerin artırılması amacına yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi önemli görülmektedir.

3.3. Hayat Boyu Öğrenme Konusunda Farkındalık

Hayat boyu öğrenme alanında yapılan çalışmalar; Türkiye’de ‘Öğrenme Kültürü’nün güçlü olmadığını ve bireylerin öğrenme sonucunda elde edebilecekleri faydaları yeterince farkında olmadıklarını göstermektedir. Dolayısıyla; hayat boyu öğrenme konusunda farkındalığın düşük olması, öğrenme etkinliklerine katılımın düşük olması gibi bazı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Mevcut öğrenme fırsatları ve faydaları hakkında farkındalık olmadan HBÖ faaliyetlerine talep olamayacağı aşikârdır. Bu kapsamda Belgede hayat boyu öğrenmenin güçlendirilmesi açısından farkındalık oluşturulması en öncelikli alanlardan birisi olarak belirlenmiştir.

Türkiye’de hayat boyu öğrenme konusunda farkındalığın düşük olması HBÖ katılım oranının doğru ölçülmesini de zorlaştırmaktadır. Bu oran, TÜİK tarafından uygulanan Hane Halkı İşgücü Anketi ile belirlenmektedir. Dolayısıyla, ‘hayat boyu öğrenme’ kavramına aşina olmayan birey anketteki ilgili soruya, kendisine uygun cevabı verememektedir. Bu nedenle HBÖ konusunda farkındalığı artırmak, HBÖ katılım oranının da gerçeği yansıtmasına yardımcı olacaktır.

Farkındalık artırma, sadece hayat boyu öğrenmeden faydalanan kişiler için değil, toplumun geneli için gereklidir. Kişilerin kendilerine uygun eğitim faaliyetlerinden haberdar olmaları, erişim için gerekli mekanizmaları bilmeleri bireysel gelişim süreçlerini yönetebilmelerini sağlayacaktır.

Bireylerin yanı sıra; hali hazırda eğitime yapılan yatırımı kaynak israfı olarak gören, küçük ve orta ölçekli işletme sahiplerinin, eğitimin ve beceri geliştirmenin sağladığı katma değer farkına varmaları, rekabet güçlerini artırma açısından katkı sağlayacaktır. Hayat boyu öğrenmenin faydaları hakkında işverenler de dâhil tüm toplumun farkındalığının artırılması oldukça önemlidir. Dolayısıyla Belgede, toplumda bir hayat boyu öğrenme kültürünün ve farkındalığının oluşturulması temel öncelik olarak belirlenmiştir.

3.4. Hayat Boyu Öğrenme Sisteminin İzleme ve Değerlendirmesi

Türkiye’deki HBÖ sağlayıcıları içerisinde kamu ve özel kurum/kuruluşları ile üniversiteler, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere birçok aktör bulunmaktadır. HBÖ sağlayan aktörlerin fazlalığı sistemi güçlendirmekle birlikte, birbirine uyumlu verilerin ortak bir yerde toplanmasını ve sonuçta izleme ve değerlendirmesini zorlaştırmaktadır.

2009-2013 dönemi Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi kapsamında yapılan faaliyetlerin izlenmesi ve değerlendirilmesi sırasında karşılaşılan başlıca zorluklardan biri, hayat boyu öğrenmeye ilişkin verilerin elde edilememesi olmuştur. Bazı verilerin mevcut olmaması veya verilere erişilememesi, uygulanan stratejinin kalitesinin ve verimliliğinin değerlendirilmesini zorlaştırmıştır.

MEB'in yanı sıra birçok kurum ve kuruluş da hayat boyu öğrenme kapsamında değerlendirilebilecek önemli sayıda faaliyetler yapmaktadır. Tablo-2'de, MEB ve Diyanet İşleri Başkanlığı dışında kalan kurum ve kuruluşların (Bakanlık ve bağlı kurum/kuruluş, Üniversite, Belediye, Konfederasyon veya Sendika, Vakıf ve Dernek) düzenlediği yaygın eğitim faaliyetleri hakkında bilgi verilmektedir.

Tablo 2.Yıllara Göre Bakanlık ve Kurumların* Düzenlediği Yaygın Eğitim Faaliyetleri

Yıl	Kurs Sayısı	Bitiren	Eğitici sayısı
2009	19.817	810.279	42.633
2010	63.748	2.574.744	88.991
2011	64.239	2.392.828	78.498
2012	77.715	3.095.003	128.237

Kaynak: TÜİK, 2013

*: MEB ve Diyanet İşleri Başkanlığı haricinde diğer Bakanlık ve Kurumları kapsamaktadır.

2012 yılı yaygın eğitim faaliyetleri araştırması, MEB ve Diyanet İşleri Başkanlığı dışında kalan bakanlık ve bağlı kurum/kuruluşlar, üniversiteler, belediyeler, konfederasyon, sendika, vakıf ve dernekler tarafından 77.715 kurs düzenlendiğini ve toplam 3.095.003 kişinin bu kursları bitirdiğini göstermektedir. Yaygın eğitim faaliyetleri kapsamında, 2009 ve 2012 yıllarındaki değişimler incelendiğinde; kurum/kuruluşlar tarafından düzenlenen kurs sayısının 19.817'den 77.715'ye, kursları bitirenlerin sayısının 810.279'dan 3.095.003'e, bu kurslarda görev alan eğitimcilerin sayısının ise 42.633'ten 128.237'ye yükseldiği görülmektedir. Bu veriler incelendiğinde, MEB ve Diyanet İşleri Başkanlığı dışında kalan diğer kurum ve kuruluşların düzenlediği yaygın eğitim faaliyetlerinin hacminin dört yılda yaklaşık 3 kat arttığı gözlemlenmektedir.

Görüldüğü üzere, yaygın eğitim alanındaki aktörlerin çeşitliliği ve fazlalığı, bu alandaki izleme sisteminin farklı yöntemler kullanılarak oluşturulan göstergelere ve veri çeşitliliğine duyarlı olmasını gerektirmektedir. Güncel ve uyumlu verilerin olmaması; politika yapımcıların karar vermesine, ulusal ve il düzeyinde stratejik planlamaya, stratejik planların izlenip değerlendirilmesine ve hayat boyu öğrenme sisteminin izlenmesine yönelik ciddi sorunlar oluşturmaktadır. Dolayısıyla, birbiriyle uyumlu veriler, sistemin tamamını kapsayacak ve politika oluşturulmasını sağlayacak istatistiklerin elde edilmesini kolaylaştıracaktır. Bu kapsamda, Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi hayat boyu öğrenme izleme ve değerlendirme sisteminin geliştirilmesini önemli görmektedir.

3.5. Hayat Boyu Öğrenme Sisteminin Koordinasyonu

HBÖ alanında hizmet sağlayan kurum ve kuruluş sayısının çok ve çeşitli olması bu alanda koordinasyonu gerekli kılmaktadır. Koordinasyonun sağlanması, kaynakların verimli kullanılması ve sunulan öğrenme fırsatlarının etkinliğini arttıracaktır. Koordinasyon eksikliğinin sebep olduğu temel sorunlardan birisi, HBÖ alanında verilen belgelerin/sertifikaların süre ve içerik yönüyle farklılık arz etmesidir. Bu durum; bireyler ve işverenler tarafından sertifika/belgelerin, bilgi ve becerilerin bir kanıtı olarak görülmemesi sonucunu doğurmaktadır. Hayat boyu öğrenme hizmetlerinin kalitesinin ve verilen sertifika/belgelerin güvenilirliğinin ülke genelinde sağlanacak bir koordinasyonla artırılması hedeflenmektedir.

Türkiye’de hayat boyu öğrenme ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun geliştirilmesi, hayat boyu öğrenme sisteminin kapasitesini ve kalitesini artırmanın yanında sisteme ilişkin güveni de sağlayacaktır. Bu çerçevede koordinasyonun sağlanması Belgenin temel hedeflerinden birisidir.

3.6. Dezavantajlı Grupların Hayat Boyu Öğrenmeye Erişimi

Hayat boyu öğrenmenin temel ilkesi, herkese açık olmasıdır. Ancak dezavantajlı gruplar (kadınlar, gençler, yaşlılar, engelliler, uzun süreli işsizler, hükümlüler, göç etmiş ve göçebe yaşam süren kişiler, işgücüne ve istihdama girişte güçlük yaşayan kişiler) hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılımda zorluklar yaşayabilmektedir. Örneğin; İŞKUR işsiz olarak kayıtlı olan bireylere eğitim sağlamasına rağmen, kırsal kesimlerde yaşayanlar ile mevsimlik göç eden bireyler ve işgücü piyasasında kayıtlı olmayanlar bu hizmetlerden yararlanamamaktadır. Bu gruplar da hayat boyu öğrenmeye erişim açısından dezavantajlı sayılabilir. Engelli bireyler de, eğitim sisteminin dışında kalma riski altındadır. Tablo-3’de TÜİK’ in “Özürülülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması” verilerine yer verilmiştir.

Tablo 3.Özürlü Bireylerin* Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (Yüzde)

Eğitim durumu [6 ve daha yukarı yaşta kişiler]	Özür Durumu								
	Toplam	Görme	İşitme	Dil ve konuşma	Ortopedik	Zihinsel	Ruhsal ve duygusal	Süreğen hastalık	Çoklu
Toplam	100.0	8.4	5.9	0.2	8.8	29.2	3.9	25.6	18.0
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Okur-yazar değil	41.6	32.1	31.6	33.6	26.4	57.5	24.0	32.2	48.5
Okur-yazar olup bir okul bitirmeyen	18.2	11.8	23.0	38.6	10.9	28.9	12.7	12.8	15.3
İlkokul	22.3	29.0	17.9	10.7	32.9	4.6	33.0	34.9	22.9
İlköğretim/ortaokul ve dengi	10.3	12.5	16.4	11.0	13.4	8.2	15.2	10.2	8.0
Lise ve daha üstü	7.7	14.6	11.1	6.1	16.4	0.7	15.1	9.9	5.3

Kaynak: Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması, TÜİK 2010

*: Yalnızca kayıtlı olan özürlü bireylerin verisi alınmıştır.

Bu veriler ışığında, özürlü bireylerin eğitim seviyelerinin düşük olduğu, yüzde 41,6 gibi yüksek bir oranın okuma yazma bilmediği görülmektedir. Ayrıca araştırma özürlü olarak kayıtlı olan kişilerin neden mesleki eğitimden yararlanamadığına ilişkin de veri sunmaktadır. Bulgular, özürlülerin yüzde 88,4'ünün eğitimin onlara bir iş kazandıracığına inanmadıklarını göstermektedir. Sağlık sorunları; bir işe girmek için çok yaşlı olma, mevcut işler/eğitimler konusunda bilgi sahibi olmama ve iş değiştirmeyi kolaylaştırabilecek destekten yoksun olma mesleki eğitime katılmamayı açıklayan diğer önemli bulgulardandır. Özürlü insanlar, işgücü piyasasında çeşitli zorluklarla karşılaşmakta ve uzman desteğine ihtiyaç duymaktadır. Özürlü bireylerin hayat boyu öğrenmeye katılımında dezavantajlı durumda olmaları dolayısıyla hayat boyu öğrenme faaliyetleri kapsamında öncelikli grup olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çalışan çocuklar da, örgün eğitimin dışında kalan bir diğer öğrenen grubudur. TÜİK verilerine göre 2013'te, 6-14 yaş grubunda yer alan 292.000 çocuk ve 15-17 yaş grubunda yer alan 601.000 kişi çalışmaktadır. Çalışan çocukların yaklaşık üçte ikisinin erkek, üçte birinin kız olduğu, yalnızca yarısının okula devam ettiği bilinmektedir. Çalışan çocuklara ulaşmak için özel yöntemler gerekmekte, çalışmanın özelliğine ve onları çalışmaya iten koşullara bağlı olarak farklı yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca kadınların, eğitim düzeylerini ve yeterliliklerini artırarak ekonomik ve sosyal hayata hazırlayan hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılımlarının artırılması öncelikli hedeflerdendir.

Hayat boyu öğrenme, örgün eğitimin içinde veya dışında kalan bireylerin bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla dezavantajlı grupları da içerecek şekilde hayat boyu öğrenme fırsatlarına erişimin artırılması temel önceliklerdendir.

3.7. Esnek Öğrenme Yolları

Türkiye’de ortalama eğitim süresi düşüktür. 2012 yılı TÜİK verilerine göre, 15 yaşın üstünde ve okuryazar olmayan 2.784.257 kişi (yüzde 4,9) ve okuryazar olup fakat bir okul bitirmeyen 3.784.667 kişi vardır (TÜİK ADNKS, 2012). Üzerinde durulması gereken konulardan biri, bireylerin eğitim sistemine yeniden girmelerini sağlayacak esnek öğrenme yollarının sunulmasıdır.

Türkiye’de temel eğitim ve ortaöğretim düzeyinde (Açık Öğretim Ortaokulu, Açık Öğretim Lisesi, Mesleki Açık Öğretim Lisesi ve Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu) MEB tarafından, yükseköğretim düzeyinde (Açık Öğretim Fakültesi) ise YÖK tarafından Açık Öğretim imkânları sunulmaktadır. Açık Öğretim Sistemi; örgün eğitim fırsatı bulamayan veya örgün eğitimden ayrılan bireylere yeniden örgün eğitim programlarını tamamlama fırsatı sağlamaktadır.

Ülkemizde uzun yıllardan beri mevcut olan açık öğretim sisteminin yanı sıra bir diğer esnek öğrenme yolu olan uzaktan öğrenme fırsatları son yıllarda giderek yaygınlaşmaktadır. 10. Kalkınma Planında, beşeri sermayenin geliştirilmesi amacıyla uzaktan eğitim programları ve e-öğrenmenin destekleneceği vurgulanmaktadır. Belgede Hayat boyu öğrenme fırsatlarına erişimin artırılması amacıyla açık öğretim ve uzaktan öğrenme gibi esnek öğrenme yollarıyla hayat boyu öğrenmeye erişimi artıracak önlemler ele alınmaktadır.

3.8. Hayat Boyu Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri

Bireylerin kişisel ve mesleki gelişimi ve istihdamı amacıyla gereksinim duyduğu hayat boyu öğrenme sürecinde, neyi, neden ve nasıl öğreneceğini bilmesi gerekmektedir. Bu süreç, bireyin hayatı boyunca kariyer fırsatları konusunda doğru bilgiye ulaşmasında, bunları değerlendirmesinde ve en doğru kararı vermesinde yardımcı olacak hayat boyu rehberliği gerekli kılmaktadır. Mevcut mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetlerindeki yetersizlik ve zayıflıklar, HBÖ fırsatlarına erişimi azaltmaktadır. Bununla birlikte mevcut hizmetlerin, kısa döneme odaklı olması ve öğrenenlerin hayatları boyunca karar verme becerilerini desteklememesi nedeniyle geliştirilmesi gerekmektedir.

Bireylere rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanmasında çeşitli aktörler rol üstlenmektedir. Örneğin; İŞKUR, iş arayanlara mesleki rehberlik sağlamaktadır. Fakat çalışanların mesleklerinde ilerlemelerine ve alternatif iş fırsatlarını düşünmelerine yardımcı olacak hayat boyu rehberlik ve danışmanlık hizmetleri yeterli değildir. Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, hayat boyu öğrenme sisteminin temel bileşenlerinden birisidir. Hayat boyu rehberlik ve danışmanlık sisteminin geliştirilmesi ise, mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinde sağlanacak gelişmelerle birlikte kişisel gelişimi de destekleyerek, bireysel ve toplumsal kalkınmaya katkı sağlayacaktır.

3.9. Önceki Öğrenmelerin Tanınması

Önceki öğrenmelerin tanınması; örgün, yaygın eğitim ve/veya serbest öğrenme çerçevesinde elde edilen öğrenme kazanımlarının üzerinde mutabık kalınan bir standarda göre tanınmasına ilişkin süreçtir. Okulların yanı sıra, iş ve günlük hayatta örgün eğitim haricinde edinilen bilgi ve beceriler de bu öğrenme kazanımları arasında yer alabilmektedir.

Önceki öğrenmelerin tanınması sistemi, herhangi bir alanda bilgi ve beceriye sahip fakat bunu belgelendiremeyen ve mesleğinde terfi etmek veya değiştirmek için herhangi bir yeterliliğe veya örgün diplomaya sahip olmak isteyen bireylere de bir olanak sağlayacaktır. Eğitim tekrarını ve zaman israfını önlemesi, erken mezuniyet sağlaması, öğrenmenin maliyetini azaltması, öğrenmeyi teşvik etmesi bu sistemin öne çıkan faydalarındandır. Bu sistem, bireyin var olan yeterliliklerini belirleyerek, eksik yeterliliklerine yönelik eğitimlere odaklanmasına hizmet edecektir.

Önceki öğrenmelerin tanınması süreci, hem eğitime erişimi olmayan yetişkinler hem de örgün yeterliliklerden daha üst düzeyde deneyim ve yetkinliğe sahip olan yetişkinler açısından önemlidir. Bu süreç yetişkinlerin işgücü piyasasındaki durumlarını güncellemelerine ve işgücü piyasasında sürdürülebilir istihdamına yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla, önceki öğrenmelerin tanınması sistemi HBÖ sisteminin ana bileşenlerinden birisidir.

4. ÖNCELİK ALANLARI

ÖNCELİK 1

4.1. Toplumda Hayat Boyu Öğrenme Kültürü ve Farkındalığının Oluşturulması

Dünya çok hızlı ve çok yönlü bir değişim içindedir. Hayat boyu öğrenme, hızlı değişimin insan hayatında ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçların giderilmesinde bir çözüm olarak kabul edilebilir.

Hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılım; bireylere, ailelere ve toplumlara kişisel, sosyal ve ekonomik faydalar sağlar. Yeni bilgi ve beceri edinimi, bireyler için daha iyi istihdam olanakları ve kişisel gelişim olanakları sunar. Bu nedenle hayat boyu öğrenme kültürü ve farkındalığının önemi toplumun geneline etkin bir biçimde anlatılmalıdır. Bu kapsamda, amacı hayat boyu öğrenmeye ilişkin olumlu bir anlayış oluşturmak ve faydalarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak olan ulusal bir bilgilendirme ve farkındalık oluşturma kampanyası gerekmektedir. Ulusal ve il düzeyinde farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilecek olup, medya kuruluşları, sosyal ortaklar ve sivil toplumla iş birliği içinde hareket edilecektir. Kampanyanın bir bölümü yazılı ve görsel medyanın rolüne ilişkin paneller, atölye çalışmalarını içerirken diğer bölümünde, toplumda farkındalık artıracak broşür, poster, kısa film gibi tanıtım materyalleri hazırlamak gibi çeşitli tanıtım faaliyetlerinden oluşacaktır.

Toplumda hayat boyu öğrenme bilincini artırmaya yönelik TV, radyo ve ilgili mecralarda programlar yayınlanacaktır.
(Tedbir 1.1)

Görsel ve yazılı medyanın hayat boyu öğrenme kültürünün artırılmasına yönelik rolü konusunda farkındalık arttırılacaktır.
(Tedbir 1.2)

Farkındalık oluşturulurken, mevcut öğrenme fırsatlarına ilişkin bilgilendirme yapılacaktır. Bu amaçla ‘MEB-HBÖ Web Portalı’ oluşturulmuş olup, ‘Web Portalı’nda eğitim kursları, iş fırsatları ve mesleki rehberlik sitelerine erişim sağlanmaktadır.

Hayat boyu öğrenme ile ilgili farkındalığı arttırmadaki temel hedef, öğrenen bireyden öğrenen bir topluma dönüşümdür. Öğrenen bir toplum, öğrenen bir şehir olmak için yapılabilecek etkinliklerden biri de il düzeyinde Öğrenme Şenliği düzenlemektir. Öğrenme Şenlikleri hayat boyu öğrenme faaliyetlerini arttırmayı, hedef grupları öğrenme fırsatları hakkında bilgilendirmeyi ve eğlenerek öğrenmeyi hedefleyen gösteriler dizisidir. Şenlik kapsamında öğrenmeyi sevdirecek ve teşvik edecek çeşitli etkinliklere yer verilmektedir.

MEB HBÖ Genel Müdürlüğü, Türkiye’de hâlihazırda Öğrenme Şenlikleri gerçekleştirmektedir. 2013 yılında bu şenlikler, Eskişehir, Bursa, Kocaeli ve Konya illerinde

gerçekleştirilmiş olup, ülke çapında ilgili paydaşlarla işbirliği yapılarak yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

“Öğrenme Şenlikleri” uygulaması Ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.
(Tebdir 1.3)

Toplum yaşamının gerektirdiği sosyal becerileri kazandırmak ve aktif vatandaşlık bilincinin oluşturulması amacıyla yapılacak çalışmalar Tedbir 1.4 kapsamında yürütülecektir.

Bireylerin aktif ve katılımcı vatandaş olmalarına yönelik farkındalık arttırılacaktır.
(Tebdir 1.4)

ÖNCELİK 2

4.2. Hayat Boyu Öğrenme Fırsatlarının ve Sunumunun Artırılması

Farklı türlerde hayat boyu öğrenme hizmeti sunan birçok kamu ve özel kurum/kuruluşlar ile üniversiteler, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları mevcuttur. Ancak güçlü bir koordinasyonun olmaması hizmetlerin daha etkin ve yaygın olmasını engellemektedir. Kamu/ özel işletmelerin temsilcileri, işçi ve işveren temsilcileri ve sivil toplum örgütleri dâhil olmak üzere, tüm kurumlar ve kuruluşlar arasında “sosyal diyalog ”un güçlendirilmesi gerekmektedir. Sosyal diyalogun artması, tüm paydaşların iletişim fırsatlarını geliştirmesinin yanı sıra, hayat boyu öğrenmenin planlanması ve uygulanmasını, yasal çerçevenin oluşturulmasını, politika yapma ve karar verme süreçlerinin paylaşılmasını ve hizmetlerin kentsel ve kırsal alanlara yaygınlaşmasını kolaylaştıracaktır.

Ayrıca, rekabet edilebilirliği sağlamak ve teknolojideki gelişmeleri yakalayabilmek için işyerlerinde çalışanların becerilerinin geliştirilmesi, hayat boyu öğrenme sisteminin temel unsurlarındandır. Özellikle mikro ve küçük işletmelerde çalışanların hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılımları artırılmalıdır. İşverenler, işveren örgütleri ve sendikalar, çalışanların becerilerinin geliştirilmesini sağlama hususunda öncü rol oynamalıdır.

Bu öncelik kapsamındaki birinci ve ikinci tedbir; hayat boyu öğrenme ortaklarının farklı alanlarda hayat boyu öğrenme hizmetleri sağlamaya teşvik edilmesini ve tüm hizmet sunucuları arasında koordinasyonun sağlanmasını hedeflemektedir.

Hayat Boyu Öğrenmenin Koordinasyonu Sağlanacaktır.
(Tedbir 2.1)

Sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve yerel yönetimlerin hayat boyu öğrenme faaliyetlerinde etkin rol almaları sağlanacaktır.
(Tedbir 2.2)

Türkiye’deki mevcut açık öğretim sistemi ve uzaktan öğrenme yaklaşımı aracılığıyla, örgün eğitimi tamamlayamayan yetişkinlere erişimde etkinlik sağlanmıştır. Bu yaklaşımlar, hayat boyu öğrenmenin sunulmasına yönelik daha etkili bir şekilde kullanılacaktır. Bu çerçevede, kalitesi ve çevrim içi kullanılabilirliği garantili e-materyaller geliştirilecek ve Açık Öğretim uygulayan ortaklar (MEB, YÖK, TRT ve ilgili diğer sivil toplum kuruluşları) arasındaki işbirliği artırılacaktır.

Açık öğretim sisteminin niteliği geliştirilecektir.
(Tedbir 2.3)

Uzaktan öğrenme uygulamaları geliştirilecektir
(Tedbir 2.4).

Günümüz toplumunda aktif vatandaşlık, istihdam edilebilirlik ve kişisel gelişim için belirli temel beceriler gerekmektedir. AB, Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yeterlilikler Çerçevesini benimsemiş olup küreselleşen bir dünyada Türkiyede de ekonominin diğer ülkelerle rekabet edebilmesi için, bireylere anahtar becerilerin kazandırılması kişisel gelişim, sosyal katılım ve istihdam açısından son derece önemli hale gelmiştir.

AB Anahtar Yeterlilikleri

AB Referans Çerçevesinde, sekiz anahtar yeterlilik belirlenmiştir:

1. Ana dilde iletişim
2. Yabancı dillerde iletişim
3. Matematiksel yetkinlik ve fen ve teknolojiye temel yetkinlikler
4. Dijital yetkinlik
5. Öğrenmeyi öğrenme
6. Sosyal ve beşeri yetkinlikler
7. Girişim ve girişimcilik anlayışı
8. Kültürel bilinç ve ifade

10. Kalkınma Planı “Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı ”uyarınca, bu anahtar becerilerin bireylere kazandırılması amacıyla yaygın eğitim programları hazırlanacak ve uygulanacaktır.

Yetişkin nüfusun temel becerileri kazanmasına yönelik programlar
yaygınlaştırılacaktır.
(Tedbir 2.5)

Millî Eğitim Bakanlığı sorumluluğunda yürütülen “0-18 Yaş Aile Eğitimi Kurs Programı” ile anne-babaların iyi anne-baba olmalarının sağlanması ve böylece aile içi ilişkilerin güçlendirilmesi yoluyla çocuğun ve ergenin var olan potansiyelini kullanmasını sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca, bu programla anne-babalara, çocuk gelişimi ve eğitimi, olumlu anne babalık becerileri, sağlık, beslenme, olumlu davranış kazandırma, temel alışkanlıklar kazandırma, toplumsal cinsiyet eşitliği, aile içi iletişim, aile içi şiddet, aile içi çatışma ve çatışma çözme teknikleri, temel insan hakları ve çocuk hakları, ergenlik dönemi gelişim özellikleri, ergenlik döneminde riskler ve sorunlar, okula hazır başlama, okul aile işbirliği gibi konularda eğitim verilerek daha sağlıklı ve başarılı nesiller yetiştirilmesini hedeflenmektedir. Toplumunun temeli olarak kabul edilen ailelerin eğitimine yönelik etkinlikler hayat boyu öğrenme kapsamında artırılacak ve bu konuda diğer kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşlarının katılımı desteklenecektir.

Aile eğitimi faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.
(Tedbir 2.6)

Kurum ve kuruluşlar, gerek piyasanın gerekse çalışanların ihtiyaçlarını tespit ederek çalışanlarını hizmet içi eğitime yönlendirmelidir. Tam zamanlı çalışan bireylerin zaman kısıtlamaları yüzünden öğrenme fırsatlarından yararlanmasında zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu nedenle, işverenlerin, sendikaların ve ulusal ve yerel makamların hizmet içi eğitim olanaklarını geliştirmeleri sağlanmalıdır.

Resmi ve resmi olmayan kurum/kuruluş çalışanlarına yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin niceliği ve niteliği artırılacaktır.
(Tedbir 2.7)

MEB, YÖK ve MYK tarafından ve ilgili paydaşlar (meslek kuruluşları, STK'lar vs.) ile işbirliği halinde Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin (TYÇ) oluşturulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Hazırlanan meslek standartlarının işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanması ve MEB tarafından hazırlanan öğretim programlarının meslek standartları ile uyumlu olarak güncellenmesi önem arz etmektedir.

Örgün ve yaygın mesleki eğitim-öğretim programları meslek standartlarına göre sürekli olarak güncellenecektir.
(Tedbir 2.8)

Hayat boyu öğrenmenin sunumunda önem arz eden diğer bir unsur öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirildiği ortamların kullanılabilirliği ve kalitesidir. MEB “Okullar Hayat Olsun” projesi kapsamında 81 ilde hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin etkinliğini ve verimliliğini artırmak, herkese öğrenme fırsatı sunmak için, eğitim kurumlarının fiziki ortamlarının öğrenme faaliyetlerinde kullanılabilmesini sağlamak üzere çalışmalar yürütmektedir.. Bu sayede kamu kaynaklarının daha etkin kullanımını amaçlanmaktadır.

Eğitim kurumlarının fiziki mekânları halkın kullanımına açılacaktır.
(Tedbir 2.9)

Hayat boyu öğrenmenin, kavramsal ve işlevsel olarak geniş bir yelpazeyi içermesi nedeniyle, bu hizmeti sağlayan ulusal/uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği HBÖ fırsatlarının ve sunumunun kalitesini artıracaktır. İşbirliği aracılığıyla bilgi ve deneyimlerin paylaşılması Türkiye'nin hayat boyu öğrenme sisteminin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Hayat boyu öğrenme kapsamında ulusal ve uluslararası işbirliği artırılacaktır.(Tedbir 2.10)

ÖNCELİK 3

4.3. Hayat Boyu Öğrenme Fırsatlarına Erişimin Artırılması

Ülkemizde eğitime erişim devletin önem verdiği konular arasında ilk sırada yer almış, zorunlu eğitim çağındaki çocukların temel eğitim hakkı Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar hazırlanan tüm anayasalarda teminat altına alınmıştır. Ayrıca, *Onuncu Kalkınma Planı*’da yoksulluğun nesiller arası aktarımının önlenmesi amacıyla başta eğitim olmak üzere temel kamu hizmetlerine erişimde fırsat eşitliğinin daha da güçlendirilmesini hedeflemektedir.

Öğrenme, herkes için erişilebilir olmalıdır. Bununla birlikte, dezavantajlı grupların hayat boyu öğrenmeye daha kolay erişebilmesinin sağlanması önem arz etmektedir. Kadınlar, çocuklar (özellikle okul öncesi çağındaki olanlar), yaşlılar, engelliler, yurt içerisinde göç edenler, işsizler, alt gelir grubuna dahil kişiler, becerileri yetersiz işçiler ve öğrenme merkezinden uzakta yaşayan kişiler gibi dezavantajlı gruplar hayat boyu öğrenmenin öncelikli hedef kitleleridir. Bireylerin eğitime erişememe riskiyle karşılaştığında, hayat boyu öğrenme, özel durum ve ihtiyaçları karşılayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Bunun yanı sıra, sosyal uyum sağlamakta zorlanan bir yetişkin de günümüz toplumunda dezavantajlı olarak değerlendirilebilir. Örneğin; 8 temel becerilerden biri olan dijital yetkinlikten yoksun bir birey, özellikle internet aracılığıyla bilgi edinme ve web-tabanlı uygulamalar üzerinden sunulan kamu hizmetlerine erişimde dezavantajlı durumda olacaktır. Yetişkinlerin bilgi teknolojisinde yeni beceriler edinmeye teşvik edilmesi, dünyanın çeşitli yerlerindeki insanlarla aynı anda yeni bilgilere hızlı ve kolay erişimlerini sağlayacak, kişisel gelişim ve sosyal uyumu artıracaktır.

Yetişkinlerin yenilikçilik ve bilişim teknolojileri gibi alanlarda bilgi ve becerilerini artırmaları teşvik edilecektir.
(Tebdir 3.1)

Uluslararası alanda kabul görmüş belgeler arasında yer alan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin de önemle vurguladığı gibi günümüzde temel eğitim, herkesin eşit olarak yararlanması gereken bir haktır. Okul öncesi eğitim temel eğitimin ilk basamağıdır. Türkiye’nin tüm bölgelerinde okul öncesi eğitime erişimin artırılması hedeflenmekle beraber, özellikle dezavantajlı bölgelere ek destek sağlanmalıdır. *Onuncu Kalkınma Planı*’nda ‘*Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okul öncesi eğitim, imkânları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır.*’ şeklinde vurgulandığı üzere bu Belgede de dezavantajlı çocuklara ve bölgelere özel önem verilerek, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

Okul öncesi eğitim, dezavantajlı kesimleri gözeterek yaygınlaştırılacaktır.
(Tedbir 3.2)

Eğitim sistemimizi düzenleyen temel esaslar doğrultusunda özel eğitim gerektiren tüm bireyler, ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır ve özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri, sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür. Bu konu, Onuncu Kalkınma Planı'nda "*Özel eğitime gereksinim duyan engellilerin ve özel yetenekli bireylerin, bütünleştirme eğitimi doğrultusunda, uygun ortamlarda eğitimlerinin sağlanması amacıyla beşeri ve fiziki altyapı güçlendirilecektir.*" şeklinde ele alınmıştır. Bu yaklaşımlardan yola çıkarak engellilerin hayat boyu öğrenmeye erişiminin artırılması yönünde yoğun çalışmalar yapılacaktır. Bu çalışmaların daha nitelikli olmalarını sağlamak için öğretmen ve yöneticilere yönelik eğitimler verilecek; ayrıca öğrenme fırsatlarına ulaşılabilmesi için engelli öğrencilerin ailelerine destek sağlanacaktır. Bunun yanı sıra, ülkenin nitelikli işgücünün bir parçası olabilmeleri için üstün yetenekli bireylere yönelik faaliyetler de düzenlenecektir.

Özel eğitime (tüm engelli grupları ve üstün yetenekliler) ihtiyacı olan bireylerin, ailelerinin, öğretmenlerin ve yöneticilerin hayat boyu öğrenme faaliyetlerine erişimi artırılacaktır.
(Tedbir 3.3)

MEB'in sunduğu Açık Öğretim Sistemi, örgün eğitimlerini tamamlamamış olan bireylerin eğitime erişimlerini sağlamada etkilidir. Bu sistemde müfredat, yazılı ve görsel öğretim materyalleri aracılığıyla öğretilmekte, ulusal düzeyde merkezi sınav yapılmakta ve mezunlara diploma verilmektedir. Açık Öğretim ve Uzaktan Eğitim, bu *Strateji Belgesi* tarafından desteklenen temel girişimlerden biri olmayı sürdürecektir. Özellikle dezavantajlı bireylere yeni öğrenme fırsatları yaratmak açısından daha da etkin hale getirilmesi için bu sistem geliştirilmeye devam edilecektir.

Dezavantajlı (engelliler, kadınlar, yaşlılar, eski hükümlüler, suça bulaşmış ya da suç riski altındaki çocuklar ve gençler, uzun süreli işsizler, işsiz gençler ve gezici geçici işçiler) grupların eğitime erişimleri desteklenecektir. Bu amaçla uzaktan eğitim ve açık öğretimden de yararlanılacaktır.
(Tedbir 3.4)

Çocukların sokakta çalıştırılmaları/yaşamaları büyük oranda ekonomik sebeplerden kaynaklanmakla beraber, diğer nedenler; anne-babalarının eğitimsizliği, aile içi şiddet, sosyal destek sistemlerinin yetersizliği, geleneksel yapı içerisinde çocuğun ev işlerinde, tarımda ve sokakta çalıştırılmasının doğal karşılanması, ailenin bakabileceğinden fazla çocuğa sahip olması, sevgisizlik, ihmal ve çocukların eğitim sisteminden kopması olarak sayılabilir. Bu sorunlara genel bir bakış açısı getirildiğinde kaynağın büyük oranda yoksulluk ve eğitim yetersizliğinden kaynaklandığı görülmektedir. Çalışan çocukların eğitime erişimini arttırmak için özel stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Stratejiler, ailelerin eğitimin önemi hakkında bilinçlendirilmesini, çocukların okula kazandırılmasını sağlayan girişimleri ve ailelerin ekonomik durumlarına yanıt veren öğrenme fırsatlarını kapsayacaktır. Çalışan çocukların eğitime kazandırılması için başta ÇSGB olmak üzere ilgili kamu kuruluşları ve STK'lar ile işbirliği yapılacaktır.

Çalışan çocukların eğitime kazandırılması için teşvik mekanizmaları geliştirilecektir.(Tedbir 3.5)

ÖNCELİK 4

4.4. Hayat Boyu Rehberlik ve Danışmanlık Sisteminin Geliştirilmesi

Rehberlik ve danışmanlık, bölgesel ve ulusal düzeyde hayat boyu öğrenme ve istihdam stratejilerinin uygulamaya konması için anahtar nitelikte stratejik bileşenler olarak görülmektedir. Hayat boyu rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, her yaşta ve hayatlarının her aşamasındaki bireylere eğitim/öğretimlerini planlarken, mesleki seçimler yaparken ve kariyerlerini şekillendirirken yardımcı olmayı amaçlayan hizmet ve faaliyetlerdir. Hayat boyu rehberlik ve danışmanlık sistemi, bireylerin öğrenme faaliyetlerini planlayıp yönetmelerine yardımcı olmakla birlikte eğitim ihtiyaçlarının yanında mevcut kabiliyetlerinin bilincinde olmalarını ve kendilerini bekleyen risk ve fırsatlar hakkında bilgilendirilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Sistemin Türkiye’de geliştirilmesini sağlamak amacıyla altyapının güçlendirilmesi öngörülmüştür. Sistemi oluştururken temel yaklaşım, bireylerin rehberlik hizmetlerine kolay erişimleri ve vatandaşların ileri öğrenim, kariyer yönetimi ve diğer yaşam hedefleri için kişisel eylem planlarını oluşturma kabiliyetinin desteklenmesini sağlamaktır.

Hayat boyu rehberlik sisteminin geliştirilmesi için altyapı güçlendirilecektir.
(Tedbir 4.1)

Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmeti hayat boyu rehberlik sisteminin önemli bir bileşenidir. Gençler için mesleki rehberlik, yetişkinler için mesleki rehberlikten daha farklı bir yaklaşım içermektedir. Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmeti alan gençlerin çoğu tam zamanlı eğitim görmekte, çok az iş tecrübesine sahip olmakta ve gerekirse başka bir meslek alanına kayabilmektedir. Dolayısıyla gençlere yönelik mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri yalnızca eğitimle ilgili kararlara odaklı olmamalıdır. Söz konusu hizmetler, aynı zamanda gençlerin hayatları boyunca eğitim ve meslekle ilgili kararlarını yönetmek için ihtiyaç duydukları beceri ve yetenekleri geliştirmelerine de yardımcı olmalıdırlar. Okul tabanlı mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri; Meslek Danışma Merkezleri gibi işgücü piyasasında ve değişen iş fırsatları konusunda uzman ortakların katkılarıyla geliştirilebilir, güncellenebilir ve uygulanabilir. Bu tarz ortaklıklar, eğitim kurumları ile işgücü piyasası arasında daha güçlü bağlantı kurulmasını sağlayacaktır.

Yetişkinler de iş veya meslekleri hakkında rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyabilirler. Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri yetişkinlerin eğitime yaptıkları yatırımın gelecekte ne tür iş fırsatları sağlayabileceğini düşünmelerine yardımcı olacaktır. Dolayısıyla, mesleki rehberlik hizmetlerinin her grubun farklı ihtiyaçlarını ele alabilecek şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.

Bireylerin mesleki gelişim süreçleri desteklenecektir.
(Tedbir 4.2)

Meslek ve daha ileri öğrenme hakkında seçim yaparken gereken bilgilere hem ulusal hem de uluslararası alanda ulaşma ihtiyacı gittikçe artmaktadır. Bireylerin ulusal ve uluslararası bilgi ağlarına erişimi kolaylaştırılmalı ve mevcut bilgi ağlarının kullanımı konusunda farkındalıkları artırılmalıdır.

Hayat boyu rehberlik ve danışmanlık sistemini destekleyen ulusal ve uluslararası bilgi ağı geliştirilip yaygınlaştırılacaktır.
(Tedbir 4.3)

ÖNCELİK 5

4.5. Önceki Öğrenmelerin Tanınması Sisteminin Geliştirilmesi

Önceki öğrenmelerin tanınması; örgün, yaygın eğitim ve/veya serbest öğrenme çerçevesinde elde edilen öğrenme kazanımlarının, belirli bir standarda göre tanınmasına ilişkin süreçtir. Bu sistem, nerede ve ne şekilde kazanılmış olursa olsun, bireyin bilgi, beceri ve deneyimlerinin resmi olarak tanınmasını ve belgelendirilmesini sağlamaktadır.

ÖÖT bireylere ve işverenlere çok sayıda fayda sunmaktadır. Bireyler açısından, mesleki gelişimi ve işgücü piyasasındaki hareketliliği artırması, bir üst eğitime devam edilmesi, kişinin motivasyon ve öz güveninin artmasına sebep olması gibi faydalar sunmaktadır. İşverenler açısından ise, işyerindeki beceri ve/veya yeterlilik eksikliklerinin giderilmesine, çalışanların işyeri çalışmalarına olan ilgisi ve katılımının artırılmasına, çalışanların işyeri dışında geçireceği sürenin azaltılmasına ve böylece kaynakların daha verimli kullanılmasına katkı sağlamaktadır.

ÖÖT sisteminin kurulmasına ilişkin hazırlık çalışmaları MEB ve MYK tarafından yürütülmektedir. MEB, 3 meslekte pilot çalışmalar gerçekleştirmiş, MYK, mesleki bilgi ve beceri sınav ve belgelendirme merkezleri (Voc-Test) kurmaya başlamıştır. ÖÖT'ye yönelik danışma, ölçme ve değerlendirme hizmetleri ile belgelendirme, tanıma ve geçerlilik kazandırma süreçleri devam edecektir.

Yaygın ve serbest öğrenmelerle kazanılan bilgi/beceri ve deneyimlerin değerlendirilmesi sağlanacaktır.
(Tedbir 5.1)

ÖÖT sistemi uygulamalarında; yaygın ve serbest öğrenme yoluyla kazanılan yeterliliklerin, öğrenme kazanımlarını temel alan bir yaklaşımla TYÇ kapsamında değerlendirilmesi sağlanacaktır.

Yaygın ve serbest öğrenmelerin Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında değerlendirilmesi sağlanacaktır.
(Tedbir 5.2)

ÖÖT, Türkiye için yeni bir belgelendirme biçimidir. Dolayısıyla, toplumun bilgilendirilmesi, ÖÖT sisteminin kullanılması için teşvik edilmesi ve farkındalık oluşturulması gerekmektedir. ÖÖT'nin ne olduğunu, nasıl işlediğini, bu hizmetlere nerelerden ulaşılacağını ve sunduğu fırsatları açıklamak üzere bir tanıtım kampanyası gerçekleştirilecektir.

Önceki öğrenmelerin değerlendirilmesi sistemi kurulacak ve sürecin tanıtılması sağlanacaktır.
(Tedbir 5.3)

ÖNCELİK 5

4.6. Hayat Boyu Öğrenme İzleme ve Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi

İzleme ve değerlendirme sisteminin genel amacı; beklenen ilerlemenin gerçekleştiğini doğrulayan kanıtları sağlamak ya da geliştirilmesi gereken noktaları belirlemeye yardımcı olmaktır. Sistem, önceden belirlenmiş standartlara ya da hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını anlamak için göstergelerin sistematik olarak analiz edilmesini içermektedir.

Politika geliştirme ve karar alma süreçlerinin daha sağlıklı işleyebilmesi ile hayat boyu öğrenme sisteminin performansının izlenmesi için güvenilir, güncel ve geçerli veriler gereklidir. Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik sistemin, kalite güvencesi ve izleme gereksinimleri de göz önünde bulundurularak geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle izleme ve değerlendirme hususuna Belgede ayrı bir önem verilmiştir. Atılacak adımlardan biri, hayat boyu öğrenme sisteminin izlenmesinde, kaynakların etkin kullanımını sağlayacak olan göstergelere karar vermektir.

Hayat boyu öğrenmeye katılım oranları TÜİK tarafından hane halkı iş gücü anketi yoluyla tespit edilmekte olup, bu veriler hayat boyu öğrenme alanında politika belirlemek için sınırlı bilgi sağladığından daha çeşitli verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle üzerinde durulacak olan önemli bir tedbir de, hayat boyu öğrenme politikalarının geliştirilmesi ve bunların etkililiğinin izlenmesi için gerekli istatistiklerin toplanmasıdır.

Hayat boyu öğrenme alanında politika geliştirmeye yardımcı olacak istatistikler (veri altyapısı) oluşturulacaktır.
(Tebdir 6.1)

Hayat boyu öğrenme için kullanılan kaynakların etkin ve verimli kullanılmasına yönelik bir izleme ve değerlendirme mekanizması geliştirilecektir.
(Tebdir 6.4)

Türkiye’de hayat boyu öğrenmeye ilişkin bilgilerin araştırmalar yoluyla artırılması, hizmet sunumunun geliştirilmesi ve daha etkili kılınması açısından önemlidir. Hayat boyu öğrenme ile ilgili araştırmalar, gelecekteki politikalara ve stratejilere bilgi sağlamak amacıyla yürütülecek, daha etkili izleme sistemlerinin kurulmasına yardımcı olacak, böylece hayat boyu öğrenme sistemi gelişmeye ve Türkiye’nin değişen gereksinimlerine yanıt vermeye devam edebilecektir.

Hayat boyu öğrenme alanında politika ve stratejiler geliştirmeye yönelik araştırmalar yapılacaktır.
(Tebdir 6.2)

2013 yılında Türkiye’de hayat boyu öğrenme veri tabanı (HBÖ Web Portalı) kurulmuştur. Bu veri tabanı, hayat boyu öğrenme faaliyetleri hakkında bilgileri içermektedir. Mevcut Web Portalı MEB ve İŞ-KUR bünyesindeki öğrenme ve istihdam fırsatlarını içermektedir. Ancak, hayat boyu öğrenme sistemi hakkında daha fazla bilgi temin etmek amacıyla, Web Portalı hayat boyu öğrenme hizmeti veren diğer kurum ve kuruluşların verilerini de içerecek şekilde geliştirilmelidir. Bu sayede, Web Portalı topluma bilgi sağlamanın yanı sıra, izleme ve değerlendirme amacıyla kullanılabilir ortak bir veri havuzu sağlayacaktır.

Hayat boyu öğrenme web portalı kapsamındaki veritabanı geliştirilerek işlevselliği artırılacaktır.
(Tedbir 6.3)

5. SONUÇ

Bireyin günlük hayatını topluma uyumlu bir şekilde sürdürebilmesi ve mesleğindeki gelişmeleri yakından takip edebilmesi kendini yenilemesi ile mümkündür. Bireyin kendini sürekli yenilemesi ise ancak hayat boyu öğrenme ile sağlanabilir. Hayat Boyu Öğrenme, Türkiye’de bilinen bir kavram olan “beşikten mezara kadar” tüm öğrenmelere atıfta bulunur ve örgün, yaygın ve serbest öğrenme etkinliklerini içerir. “Hayat boyu öğrenme” bireyin olduğu her yerde gerçekleşebilen; yer, zaman, yaş, eğitim düzeyi gibi her türlü sınırlamayı ortadan kaldıran bir kavram olduğu için dünyada eğitim alanında yürütülen çalışmalar arasında öncelikli konuma gelmiştir. Bu kapsamda, hayat boyu öğrenme ile ilgili çeşitli çalışmalar yürütülmektedir.

Bu çerçevede hazırlanan Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) toplumda farkındalığı artırmak, dezavantajlı kesimler başta olmak üzere herkes için hayat boyu öğrenme fırsatlarını yaygınlaştırmak ve yeni kurulmakta olan hayat boyu öğrenme sistemini güçlendirilmek üzerine odaklanmaktadır. Bu Strateji Belgesi ve Eylem Planı, hayat boyu öğrenmenin diğer önemli kısımlarını göz ardı etmemekle birlikte; özellikle örgün eğitim ve yükseköğretim alanlarındaki diğer eğitim stratejilerini desteklemektedir.

Bu Belgede yer alan öncelikler ve tedbirler, önümüzdeki beş yıl içinde ulaşılabilecek geniş kapsamlı hedefler ortaya koymaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için atılması gereken faaliyetlerin ayrıntıları Hayat Boyu Öğrenme Eylem Planında ortaya konulmuş; her bir tedbirin gerçekleşmesi için gerekli faaliyetler belirlenecektir.

Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin sunulması ortak bir sorumluluk olup, bu konuda bir çok kurum ve kuruluşa görevler düşmektedir. . Nitekim, Belge hazırlıkları aşamasında kurum ve kuruluş temsilcileriyle çalışmalar yapılmış; öncelik ve tedbirler uzlaşma ortamı içinde belirlenmiştir. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesindeki önceliklerin gerçekleştirilmesi tüm ortakların müşterek taahhütleri olup, bu taahhütler, ortaklar arasında imzalanan protokollerde ve münferit kurumlar tarafından hazırlanan Eylem Planlarında da ifade edilecektir.

HBÖ Strateji Belgesi ve Eylem Planında yer alan her bir tedbir için sorumlu olan ve işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlar belirlenmiş ve tedbirlerin uygulamasının ve başarısının izlenmesi amacıyla performans göstergeleri tanımlanmıştır.

Bu Belgedeki tedbirlerin uygulanmasının koordinasyonundan ve izlenmesinden Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü sorumlu olacaktır.

6. KAYNAKÇA

EUROSTAT (2013)Yıllara Göre Türkiye ve AB (27 ülke) Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranları, %
<http://epp.EUROSTAT.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&code=tsdsc440&plugin=1> adresinden 20.09.2013 tarihinde alınmıştır.

TBMM (2012) *İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*.11 Nisan 2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmi Gazete

Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi (2009-2013), Hayat Boyu Öğrenme Eylem Planı, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara

TÜİK (2010) Büyüklüğüne Göre Mesleki Eğitim Sağlayan Girişim Oranı, %

TÜİK (2010b) Kayıtlı Olan Özürlü Bireylerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı, Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması, Ankara

TÜİK ADNKS (2012) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi,
http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_cinsiyet_yas_egitim_top.RDF&p_xkod=egitim_kod&p_yas=15&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html adresinden 02.11.2013 tarihinde alınmıştır.

TÜİK (2013) Yıllara Göre MEB ve Diyanet İşleri Başkanlığı Dışında Kalan Diğer Bakanlık ve Kurumların Düzenlediği Yaygın Eğitim Faaliyetleri,
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018 adresinden 20.07.2013 tarihinde alınmıştır.

TÜİK (2013b) Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları, Haber Bülteni, Sayı 13659, Nisan.

10. Kalkınma Planı (2013) T.C. Kalkınma Bakanlığı, Ankara

7. EYLEM PLANI

ÖNCELİK 1 TOPLUMDA HAYAT BOYU ÖĞRENME KÜLTÜRÜ VE FARKINDALIĞININ OLUŞTURULMASI

Sıra	Tedbir	Sorumlu Kurum/lar ve Kuruluş/lar	İşbirliği Yapılacak Kurum/lar ve Kuruluş/lar	Süre	Performans Göstergesi
1.1	Toplumda hayat boyu öğrenme bilincini artırmaya yönelik TV, radyo ve ilgili mecralarda programlar yayınlanacaktır.	MEB TRT	RTÜK, MYK	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> •Yayınlanan program sayısı •Yayınlanan materyal sayısı •Tanıtıcı film sayısı
1.2	Görsel ve yazılı medyanın hayat boyu öğrenme kültürünün artırılmasına yönelik rolü konusunda farkındalık arttırılacaktır.	MEB RTÜK	MYK, TRT (görsel ve yazılı medya ile) İlgili STK'lar,	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> •Etkinlik sayısı •Radyo, TV program sayısı
1.3	“Öğrenme Şenlikleri” uygulaması ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.	MEB	Kalkınma Bakanlığı, ÇSGB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, TBB, TÜİK, Özel İdareler, Muhtarlıklar, İlgili STK'lar	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> •Etkinliğin yapıldığı il sayısı

1.4

Bireylerin aktif ve katılımcı vatandaş olmalarına yönelik farkındalık arttırılacaktır.

MEB
ASPB

İçişleri Bakanlığı,
TBB, TRT,
İşçi ve İşveren
Sendikaları
Konfederasyonları,
İlgili STK'lar

2014-2018
Sürekli

- En son yapılan genel/yerel seçime katılanların oy verme çağındaki nüfusa oranı
  - STK'lara üye vatandaşların yüzdesi
  - Tüketici haklarına başvuran kişi sayısı
-

ÖNCELİK 2
HAYAT BOYU ÖĞRENME FIRSATLARININ VE SUNUMUNUN ARTIRILMASI

Sıra	Tedbir	Sorumlu Kurum/lar ve Kuruluş/lar	İşbirliği Yapılacak Kurum/lar ve Kuruluş/lar	Süre	Performans Göstergesi
2.1	Hayat boyu öğrenmenin koordinasyonu sağlanacaktır.	MEB	ÇSGB, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, YÖK, MYK, TRT, TOBB, TESK, TBB, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları	2015 yılı sonu	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinasyon Kanunu • İkincil mevzuat
2.2	Sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve yerel yönetimlerin hayat boyu öğrenme faaliyetlerinde etkin rol almaları sağlanacaktır.	MEB ÇSGB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, MYK, TOBB, TESK, TBB, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, İlgili STK'lar	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • STK'ların, belediyelerin, meslek örgütlerinin HBÖ alanında yaptığı etkinlik sayısı
2.3	Açık öğretim sisteminin niteliği geliştirilecektir.	MEB YÖK	MYK, TRT Üniversiteler, İlgili STK'lar	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • Yüksek Öğrenime yerleşen açık öğretim lisesi mezunlarının tüm üniversiteye yerleşenlere oranı • AÖF'ni bitirenlerin yüzdesi • AÖF'ni bitirenlerin

					istihdam oranı • Mesleki AÖL bitirenlerin istihdam oranı
2.4	Uzaktan öğrenme uygulamaları geliştirilecektir.	MEB YÖK TRT	MYK, Üniversiteler, İlgili STK'lar	2014- 2018 Sürekli	• e-materyal sayısı • Uzaktan öğrenme ile alınan belge, sertifika ve diploma sayısı
2.5	Yetişkin nüfusun temel/kilit becerileri kazanmasına yönelik programlar yaygınlaştırılacaktır.	MEB	YÖK, MYK, TRT, TBB İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek örgütleri, İlgili STK'lar	2014- 2018 Sürekli	• Hazırlanan öğretim program türü • Hazırlanan program sayısı • Kurslara katılan yetişkin sayısı
2.6	Aile eğitimi çalışmaları yaygınlaştırılacaktır.	MEB ASPB	Sağlık Bakanlığı, TRT, RTÜK, TBB, İlgili STK'lar	2014- 2018 Sürekli	• Eğitim alan aile sayısı • Formatör eğitici sayısı • Aile eğitimine yönelik medyada yer alan program ve haber sayısı
2.7	Resmi ve resmi olmayan kurum/kuruluş çalışanlarına yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin niceliği ve niteliği artırılacaktır.	MEB ÇSGB YÖK	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, DPB, İŞKUR, MYK, TRT, TOBB, TESK, Çalışan ve İş Veren Sendikaları	2014- 2018 Sürekli	• Çalışanlarına en az 1 hafta mesleki eğitim veren kurum/kuruluş sayısının, toplam kurum/kuruluş sayısına oranı • Resmi kurumlarda bir yılda hizmet içi eğitime katılanların toplam çalışanlara oranı
2.8	Örgün ve yaygın mesleki eğitim-öğretim programları meslek standartlarına göre sürekli olarak	MEB YÖK MYK	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İŞKUR, TOBB, TBB, TESK,	2014- 2018 Sürekli	• Güncellenen program sayısının yayınlanan meslek

güncellenecektir.		İşçi ve İş Veren Sendikaları		standardı sayısına oranı
2.9	Eğitim kurumlarının fiziki mekânları halkın kullanımına açılacaktır.	MEB	Orman ve Su İşleri Bakanlığı YÖK, TBB	2014-2018 Sürekli <ul style="list-style-type: none"> Halkın hizmetine açılan okul sayısı Yapılan etkinlik sayısı Faydalanan yetişkin sayısı
2.10	Hayat boyu öğrenme kapsamında ulusal ve uluslararası işbirliği artırılacaktır.	AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı	Kalkınma Bakanlığı, MEB, YÖK, MYK, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, TİKA, İlgili STK'lar	2014-2018 Sürekli <ul style="list-style-type: none"> Eğitim kurumları ile öğrenme ortaklığı kuran kurum/kuruluş sayısı AB Eğitim ve Gençlik Programlarından yararlanan kişi sayısı Uluslararası ortaklık sayısı

ÖNCELİK 3
HAYAT BOYU ÖĞRENMEYE ERİŞİMİN ARTIRILMASI

Sıra	Tedbir	Sorumlu Kurum/lar ve Kuruluş/lar	İşbirliği Yapılacak Kurum/lar ve Kuruluş/lar	Süre	Performans Göstergesi
3.1	Yetişkinlerin yenilikçilik ve bilişim teknolojileri gibi alanlarda bilgi ve becerilerini artırmaları teşvik edilecektir.	MEB	ASPB, ,Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İŞKUR, TÜBİTAK, YÖK, MYK, TÜİK, Türk Patent Enstitüsü, TOBB, TESK, TBB, Çalışan ve İşveren Sendikaları, İlgili STK/lar.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • Programlara katılan yetişkinlerin yüzdesi • Evlerinde internet bağlantısı olan hane halkının yüzdesi • Patent/ faydalı model başvuru sayısı
3.2	Okul öncesi eğitim dezavantajlı kesimleri gözeterek yaygınlaştırılacaktır.	MEB	ASPB, Üniversiteler, TBB, İlgili STK'lar.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • Okul öncesi eğitimde okullaşma oranı • Yeni açılan okul öncesi eğitim/bakım hizmeti veren sınıf sayısı • Gündüz çocuk bakım odası olan kamu kurumlarının yüzdesi
3.3	Özel eğitime (Tüm engel grupları ve üstün yetenekliler) ihtiyacı olan bireylerin, ailelerinin, öğretmenlerin ve yöneticilerin hayat boyu öğrenme faaliyetlerine erişimi artırılacaktır.	MEB	ASPB, Kalkınma Bakanlığı, YÖK, İŞKUR, MYK, TÜBİTAK, TBB, İlgili STK'lar.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • İlgili programlara katılan özel eğitime ihtiyacı olan birey sayısı • Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin ailelerinin ilgili programlara kat. sayısı • Eğitim faaliyetlerine katılan özel eğitime ihtiyacı olan bireylere hizmet vermekte olan

kurumlardaki yönetici ve öğretmen sayısı

3.4	Dezavantajlı (Engelliler, kadınlar, yaşlılar, eski hükümlüler, suça bulaşmış ya da suç riski altındaki çocuklar ve gençler, uzun süreli işsizler, işsiz gençler, gezici geçici işçiler) grupların eğitime erişimleri desteklenecektir. Bu amaçla uzaktan eğitim ve açık öğretimden de yararlanılacaktır.	MEB ASPB TRT	Adalet Bakanlığı, ÇSGB, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, YÖK, MYK, TBB, Diyanet İşleri Bşk, İlgili STK'lar.	2014-2018 Sürekl i	• Dezavantajlı bireylerin ilgili programlara katılma oranı
3.5	Çalışan çocukların eğitime kazandırılması için teşvik mekanizmaları geliştirilecektir.	ÇSGB	MEB, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İŞKUR, MYK, TOBB, TESK, TBB, İlgili STK'lar.	2018 Sürekl i	• Eğitim öğretime devam eden öğrencilerin toplam çağ nüfusuna oranı

ÖNCELİK 4 HAYAT BOYU REHBERLİK SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Sıra	Tedbir	Sorumlu Kurum/lar ve Kuruluş/lar	İşbirliği Yapılacak Kurum/lar ve Kuruluş/lar	Süre	Performans Göstergesi
4.1	Hayat boyu rehberlik sisteminin geliştirilmesi için altyapı güçlendirilecektir.	MEB	ÇSGB, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı YÖK, İŞKUR, TUİK, KOSGEB, MYK, TOBB, TESK, İşçi ve İşveren Sendikaları, Konfederasyonları.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • Hayat Boyu Rehberlik alanında hizmet veren kurum/kuruluş sayısının illere göre dağılımı • Protokol sayısı • Hizmet sunucu personel sayısı • Hizmet sunucu personel başına düşen birey sayısı • Mesleki gelişim becerilerine yönelik yayınlanan ve uygulanan eğitim programı sayısı
4.2	Bireylerin mesleki gelişim süreçleri desteklenecektir.	MEB	ÇSGB, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İŞKUR, MYK, TRT, TOBB, TESK, TMMOB, İşçi ve İşveren	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • Mesleklerin tanıtımına yönelik hazırlanan görsel ve yazılı materyal sayısı • Hizmet alanların memnuniyet düzeyi • Rehberlik ve danışmanlık hizmeti alan birey sayısı • Hizmetiçi eğitim programı ve katılanlar sayısı • Portfolyo oluşturan birey sayısı

		Sendikaları Konfederasyonl arı.	(Portfolyo oluşturmanın önemini açıklayan faaliyete 1. Öncelikte yer verilecektir.)		
4.3	Hayat boyu rehberliği destekleyen ulusal ve uluslararası bilgi ağı geliştirilip yaygınlaştırılacaktır.	MEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, İŞKUR, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, YÖK, KOSGEB, MYK, TÜİK, TOBB, TESK, İŞçi ve İŞveren Sendikaları Konfederasyonl ar.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • Ağa dâhil olan üye kurum/kuruluş sayısı • Portala kayıtlı üye sayısı • Portali ziyaret eden kişi sayısı

ÖNCELİK 5
ÖNCEKİ ÖĞRENMELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Sıra	Tedbir	Sorumlu Kurum/lar ve Kuruluş/lar	İşbirliği Yapılacak Kurum/lar ve Kuruluş/lar	Süre	Performans Göstergesi
5.1	Yaygın ve serbest öğrenmelerle kazanılan bilgi/beceri ve deneyimlerin değerlendirilmesi sağlanacaktır.	MEB YÖK	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, MYK, TOBB, TESK, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • ÖÖT Ölçme-Değerlendirmesi kapsamına alınan meslek sayısı • ÖÖT yapılan başvuru sayısı • Önceki öğrenmeleri değerlendirilen kişi sayısının toplam başvuru sayısına oranı • ÖÖ tanınmasına yönelik iş ve işlemleri gerçekleştirecek merkezlerin sayısı • ÖÖ Ölçme-Değerlendirme alanında çalışan ölçme değerlendirme uzmanı sayısı
5.2	Yaygın eğitim ve serbest öğrenmelerin Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında değerlendirilmesi sağlanacaktır.	MEB YÖK MYK	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TOBB, TESK, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • TYÇ'ye konulan yeterlilik sayısı
5.3	Önceki öğrenmelerin değerlendirilmesi sistemi kurulacak ve işleyiş sürecinin tanıtılması sağlanacaktır.	MEB MYK	ÇSGB, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İŞKUR, TRT, RTÜK, YÖK, TOBB, TESK	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • Dağıtımı yapılan afiş, broşür sayısı • Medyada yer alan program sayısı • Konferans/seminer katılımcı sayısı • Medyada yer alan haber sayısı

Konfederasyonlar.

ÖNCELİK 6
HAYAT BOYU ÖĞRENME İZLEME VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Sıra	Tedbir	Sorumlu Kurum/lar ve Kuruluş/lar	İşbirliği Yapılacak Kurum/lar ve Kuruluş/lar	Süre	Performans Göstergesi
6.1	Hayat boyu öğrenme alanında politika geliştirmeye yardımcı olacak istatistikler oluşturulacaktır.	TÜİK	MEB, İŞKUR, MYK.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • HBÖ ye katılımı ilgili veriler
6.2	Hayat boyu öğrenme alanında politika ve stratejiler geliştirmeye yönelik araştırmalar yapılacaktır.	YÖK MEB	ASPB, ÇSGB, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, İŞKUR, MYK, TOBB, TESK, TBB, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • HBÖ alanında yüksek lisans ve doktora tezi sayısı • Yayınlanmış makale sayısı • Yapılan araştırma sayısı • Yaygın eğitim faaliyetlerinden memnuniyet oranı
6.3	Hayat boyu öğrenme web portalı kapsamındaki veri tabanı geliştirilerek işlevselliği artırılacaktır	MEB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, YÖK, İŞKUR, MYK, TOBB, TESK, TBB, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları.	2014-2018 Sürekli	<ul style="list-style-type: none"> • Kayıtlı kullanıcı sayısı • Ziyaretçi sayısı • Portala dâhil olan kurum/kuruluş sayısı • Portala âhil olan hizmet sunucu sayısı • Portalın sunduğu hizmetlerden yararlanan birey-kurum/kuruluş

---

					sayısı
					• Veri tabanından yararlananların memnuniyet oranı
6.4	HBÖ için kullanılan kaynakların etkin ve verimli kullanılmasına yönelik bir izleme ve değerlendirme mekanizması geliştirilecektir.	MEB	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, YÖK, İŞKUR, MYK, TOBB, TESK, TBB İşçi ve İşveren Sendikaları ve Konfederasyonları.	2016	• İşbirliği yapılan kurum/kuruluş sayısı
